

температури ґрунтового покриву досягнуть 13-15 °С. Сходи культури можуть витримувати незначні заморозки до -2 °С.

Таким чином, екологічні аспекти вирощування біоенергетичних культур враховують при розробці та впровадженні технологій їх вирощування. У практичному використанні необхідно забезпечувати баланс між вирощуванням культур для біопалива та збереженням природних середовищ, біорізноманіття та екосистем для забезпечення сталого розвитку.

### **Список використаних джерел:**

1. Блюм Я.Б., Григорюк І.П., Дмитрук К.В. Система використання біоресурсів у новітніх біотехнологіях отримання альтернативних палив. Київ. Аграр Медіа Груп, 2014. 360 с.

2. Роїк В.М., Курило В.Л., Гументик М.Я. Ефективність вирощування високопродуктивних енергетичних культур. Вісник Львівського національного аграрного університету. 2011. №15 (2) С. 85-90.

**ЯЦЕМІРСЬКА Наталія**, здобувачка 2-го курсу другого (магістерського) рівня освіти спеціальності 101 Екологія

Науковий керівник: **ПУСТОВА Зоя Володимирівна**, канд..с.-г.наук,

доцент кафедри екології і загальнобіологічних дисциплін

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

м.Кам'янець-Подільський

### **ВПЛИВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОХОРОННІ ЗОНИ ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»**

Національний природний парк «Подільські Товтри» діє в межах Хмельницької області з 1996 року. За площею він є найбільшою природоохоронною установою в Україні (261316 га) та однією з найбільших у

Європі. Парк створений для збереження Подільських Товтр - витвору колишніх двох морів Тортонського і Сарматського. Товтри не мають аналогів у Європі та є своєрідним феноменом. Варто зауважити, що природно-заповідний фонд Парку поєднує в собі природні і штучно створені об'єкти та території як загальнодержавного, так і місцевого значення. На території НПП «Подільські товтри» знаходиться 161 об'єкт природно-заповідного фонду (ПЗФ), з яких 15 заказників загальнодержавного значення, 4 пам'ятки природи загальнодержавного значення, 1 ботанічний сад, 18 заказників місцевого значення, 4 парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, 117 пам'яток природи місцевого значення, 1 заповідне урочище та 1 зоологічний парк місцевого значення. Крім того, на території Парку є два водно-болотних угіддя, що мають міжнародний статут та знаходяться під охороною Рамсарської конвенції – це «Бакотська затока» та «Пониззя річки Смотрич».

Території та об'єкти природно-заповідного фонду, що мають особливу екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність підлягають комплексній охороні. На землях ПЗФ забороняється будь-яка діяльність, яка негативно впливає або може негативно вплинути на стан природних об'єктів (ст.7 Закону України «Про природно-заповідний фонд України»). Відтак для забезпечення необхідного режиму охорони природних комплексів та об'єктів, запобігання негативному впливу господарської діяльності на прилеглих територіях устанавлюються охоронні зони (ст.39 Закону України «Про природно-заповідний фонд України»). Розміри охоронних зон визначаються відповідно до їх цільового призначення на основі спеціальних обстежень ландшафтів та господарської діяльності на прилеглих територіях. Положення, що визначають режим кожної з охоронних зон територій та об'єктів ПЗФ, затверджуються державними органами, які приймають рішення про їх виділення. Згідно з рішенням 3-ої сесії обласної ради 4-го скликання від 26.09.2002 р., затверджено Положення про охоронні зони заповідних об'єктів та встановлені розміри охоронних зон територій та об'єктів природно-заповідного фонду Хмельницької області (Таблиця 1).

В охоронних зонах не допускається будівництво промислових та інших об'єктів, мисливство, розвиток господарської діяльності, яка може призвести до негативного впливу на території та об'єкти природно-заповідного фонду.

Разом з цим, на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду встановлюється спеціальний режим господарювання. Територія, на якій запроваджується такий режим, як правило, повністю вилучається з господарського використання і надається відповідним природоохоронним установам, або не вилучається у землекористувачів, проте ті зобов'язані забезпечувати режим її охорони та збереження. Відповідно до ст.21 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», на території національних природних парків встановлюється диференційований режим щодо їх охорони, відтворення та використання згідно з функціональним зонуванням (заповідна зона, зона регульованої рекреації, зона стаціонарної рекреації, господарська зона). Режим заповідної зони визначається відповідно до вимог, встановлених для природних заповідників.

Таблиця 1

**Розміри охоронних зон територій та об'єктів природно-заповідного фонду Хмельницької області\***

Категорія об'єкту	Території та об'єкти природно - заповідного фонду місцевого та регіонального значення					Території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення				
	Охоронна зона, м, для територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, площею, га:					Охоронна зона, м, для територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, площею га:				
	до 1	До 50	До 100	До 500	1000 та більше	до 1	До 50	До 100	До 500	1000 та більше
Регіональні ландшафтні парки	х	х	х	х	Згідно проекту	х	х	х	х	х
Заказники	х	25	50	100	200	х	30	60	150	250
Пам'ятки природи	10	15	х	х	х	15	20	х	х	х
Заповідні урочища	15	20	45	100	150	20	25	50	150	200
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	10	25	50	х	х	15	30	55	х	х
Дендропарки	15	30	х	х	х	20	35	х	х	х

Зоопарки	10	25	x	x	x	15	30	x	x	x
Ботанічні сади	10	25	x	x	x	15	30	x	x	x

\* у визначеному законодавством порядку можуть встановлюватись інші розміри охоронних зон.

На цій території забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню, порушує природний розвиток процесів та явищ, або створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси та об'єкти. На території Парку статус заповідності має низка територій та об'єктів ПЗФ (заказники загальнодержавного значення - «Велика і Мала Бугаїхи» (площа - 66 га), «Івахновецький» (155 га), «Сокіл» (56 га), «Товтра Вербецька» (9,3 га), Товтра «Деренова і Садова» (25 га) тощо; заказники місцевого значення - «Івахновецькі товтри» (47 га), «Сорочинські товтри» (7 га), «Черчецька товтра» (4,5 га), Нігинська товтра (3,5 га). Загальна площа заповідної зони НПП «Подільські Товтри» складає 2282,9 га. Охороні зони цих об'єктів, відповідно до розрахунків, становлять від 25 до 60 м. Проте непоодинокими залишаються випадки недотримання розрахунку охоронних зон та створення загроз шкідливого впливу на об'єкти, що знаходяться в заповідній зоні (рис.1). Відбувається розорювання земель, здійснюється прогін свійських тварин, випасання худоби, пересування механічних транспортних засобів під час сезонних робіт у полі тощо. Для уникнення подібних наслідків господарської діяльності необхідно посилити охорону відповідних територій та об'єктів зі встановленням спеціальних знаків, а дороги, що ведуть у заповідну зону, перекрити шлагбаумами. Також посилити державний контроль та проводити роз'яснювальну роботу серед землевласників і землекористувачів на предмет дотримання режиму територій та об'єктів ПЗФ.

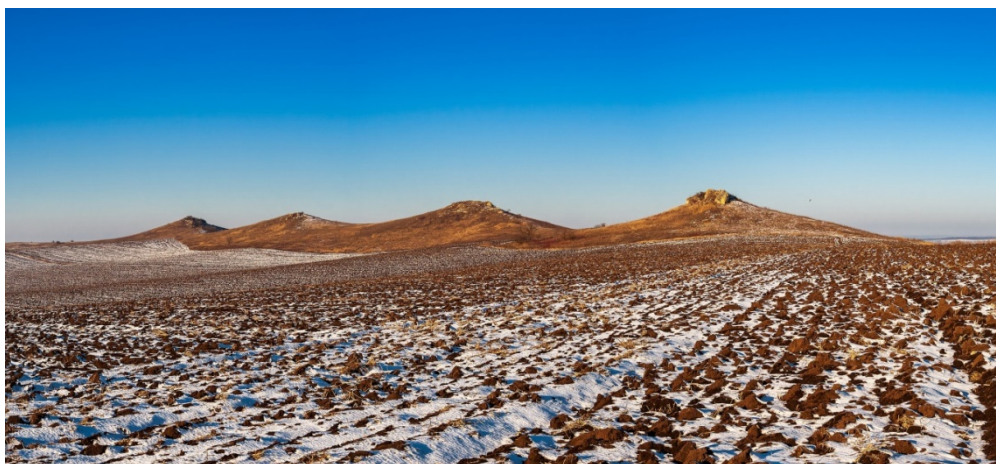


Рис.1 Розорювання поля впритул до заказника загальнодержавного значення «Товтра Вербецька».

**Список використаних джерел:**

1. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992.
2. Рішення сесії Хмельницької обласної ради №17 від 26.09.2002 р. «Про затвердження Положення про охоронні зони заповідних об'єктів».

**ЯЦЮК Роман**, аспірант Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

**МАКСИМЮК Олег**, здобувач 2-го курсу другого (магістерського) рівня освіти спеціальності 201 Агрономія

**ГРИГОРЄВ Василь Миколайович**, канд. с.-г. наук, доцент кафедри землеробства, ґрунтознавства та захисту рослин

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

м. Кам'янець-Подільський